

DUURZAAMHEID IN HET ONDERWIJS, EEN 'STUDENT-LED CHANGE'

Wietske Stoelinga, Eco-Schools
Ben ter Haar, Zone College

HET ONTSTAAN IN 1994 1 DOEL: DE SDG'S PRAKTISCH MAKEN VOOR HET ONDERWIJS.

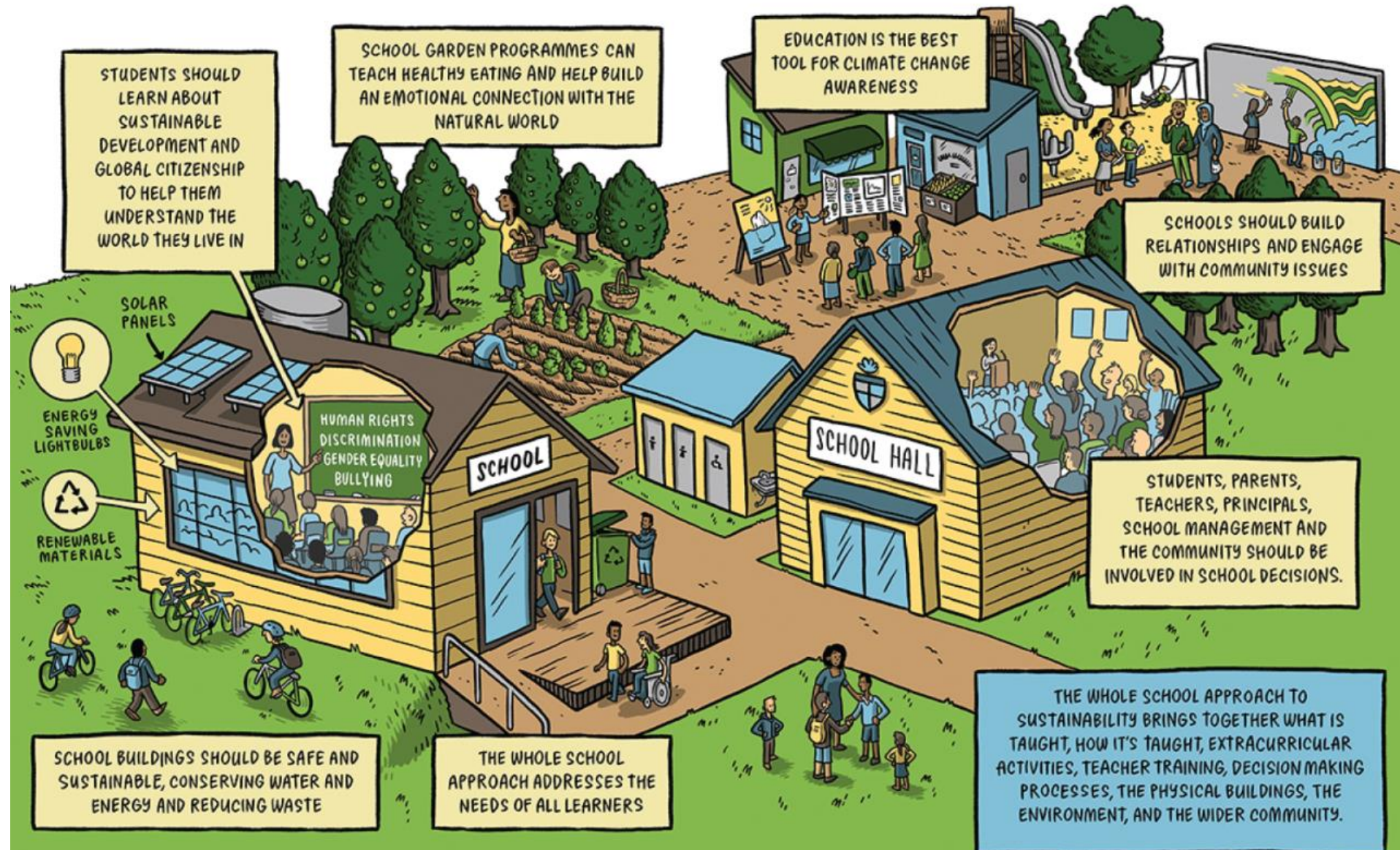

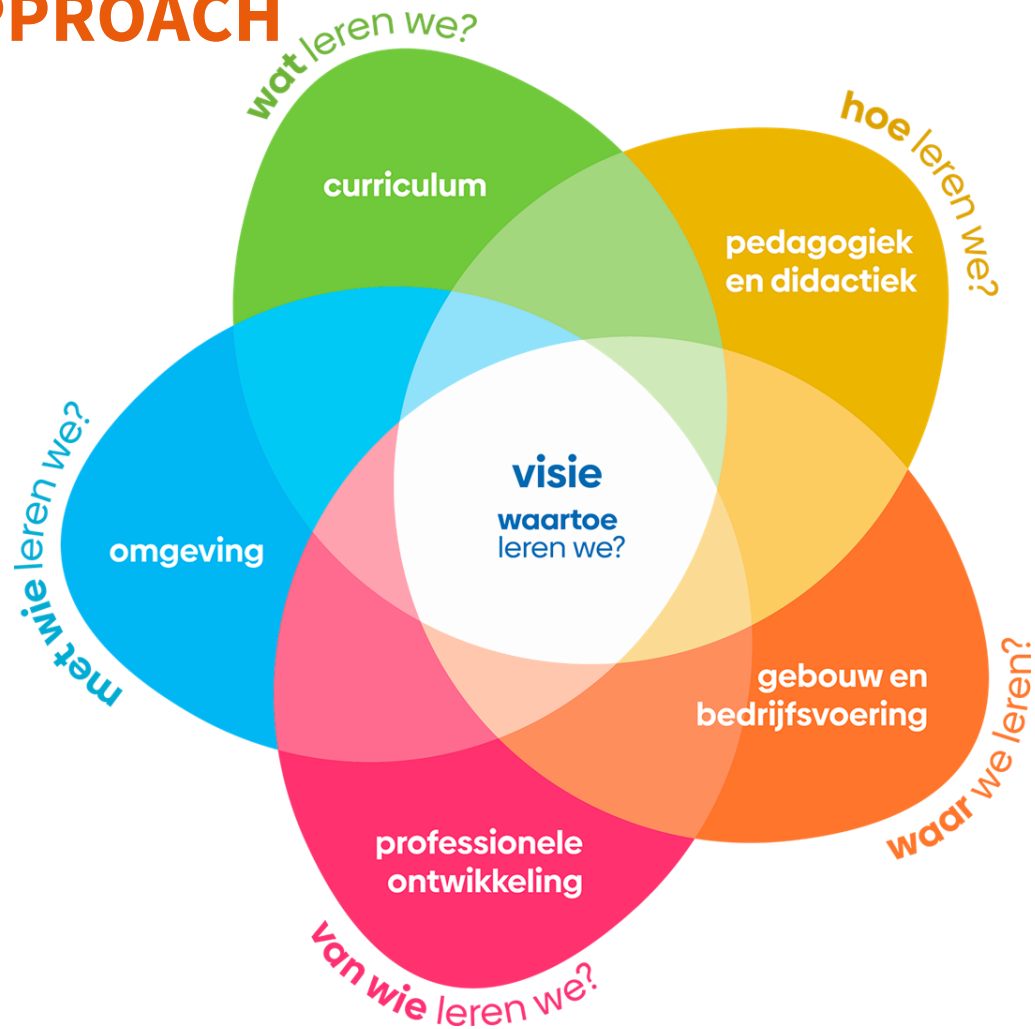
URGENTIE

- Draagkracht van de aarde wordt op allerlei manieren overschreden.
- We weten dat er grote veranderingen nodig zijn, maar hoe?
- Hoe ontwikkel je onderwijs dat leerlingen voorbereidt op een, voor ons én onze planeet, wenselijke toekomst?

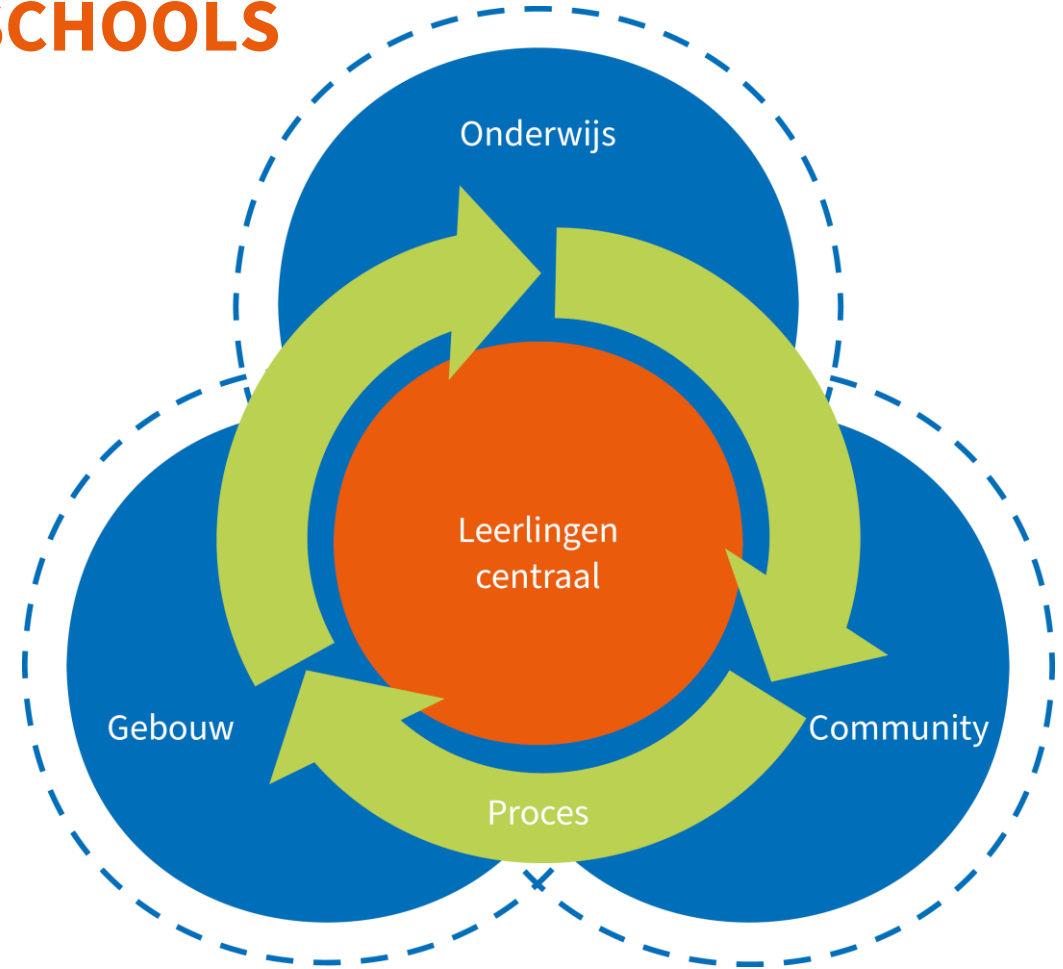
Sustainability is not just something to learn, it's something to live!

WHOLE SCHOOL APPROACH

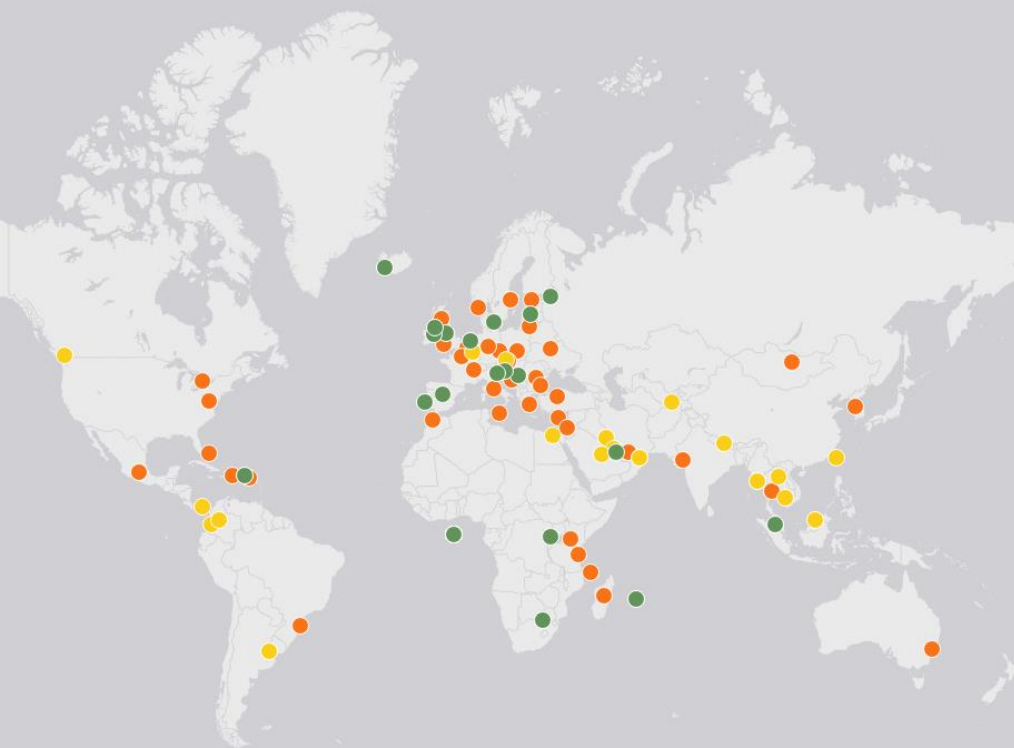

5 PIJLERS ECO- SCHOOLS

59.000
scholen

70
landen

WERELDWIJDE BEWEGING

Door de Verenigde Naties erkend

- Programma van 's werelds grootste organisatie voor natuur- en milieueducatie: *Foundation for Environmental Education* (FEE)

Grootste duurzaamheidsprogramma voor scholen van de wereld

- 70 landen
- 59.000 scholen wereldwijd
- Bijna 20 miljoen leerlingen wereldwijd

Grootste duurzaamheidsprogramma voor scholen van Nederland

- Ruim 170 scholen in Nederland (PO, VO, MBO)
- 63 Groene Vlaggen in Nederland

LEERLINGEN CENTRAAL

“Student-led change”

- Leerlingen in actie
- Ervaren dat hun inzet ertoe doet
- Ontdekken hun eigen waarden, interesses en talenten

Werken aan 21^e-eeuwse vaardigheden

- Samenwerken
- Communiceren
- Onderzoeken
- Problemen oplossen

DENKEN EN DOEN

Met leerlingen

- Praktisch aan de slag
- Actiegericht
- Met plezier
- Werken met hoofd, hart en handen

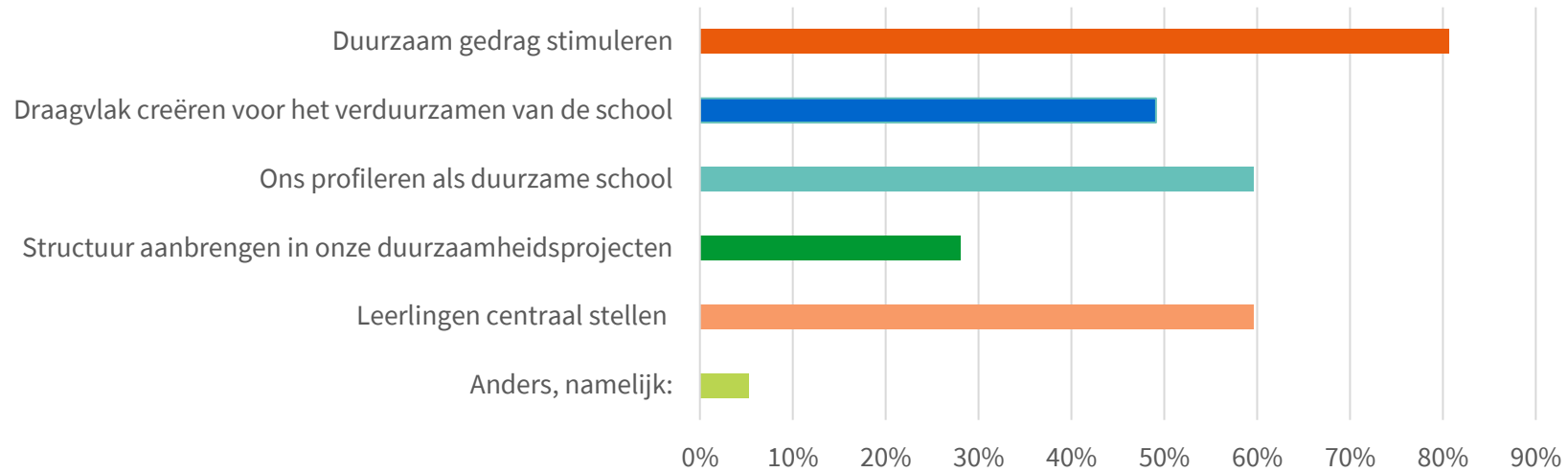
Zo wordt duurzaam denken en doen gaandeweg vanzelfsprekend!

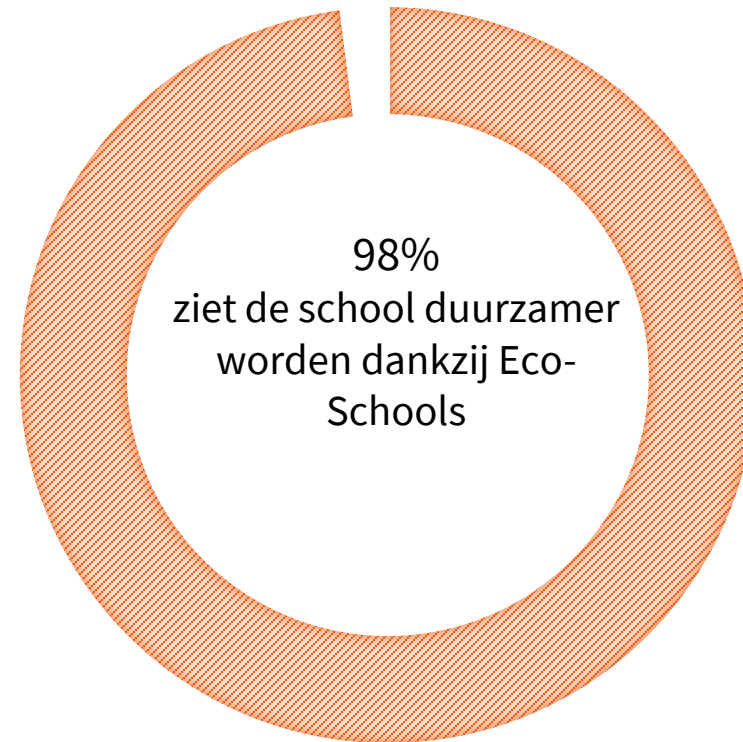
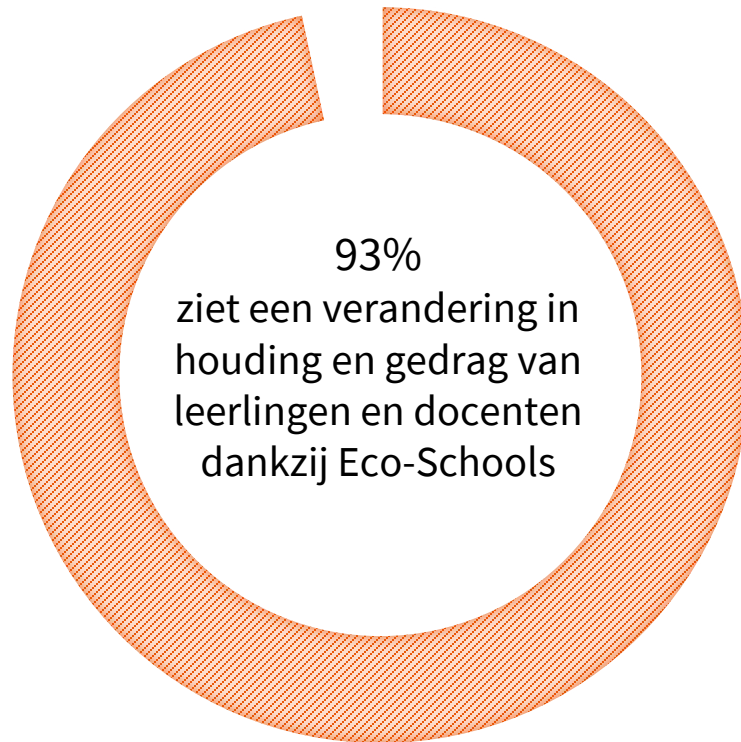
**LEERLINGEN, DOCENTEN, DIRECTIE, PERSONEEL, DE BUURT, HET
BEFRIJFSLEVEN... KOMEN SAMEN IN ACTIE VOOR EEN DUURZAME TOEKOMST**

MOTIVATIE

Wat zijn voor jullie de belangrijkste redenen om mee te doen aan Eco-Schools?

EFFECT

DE AANPAK

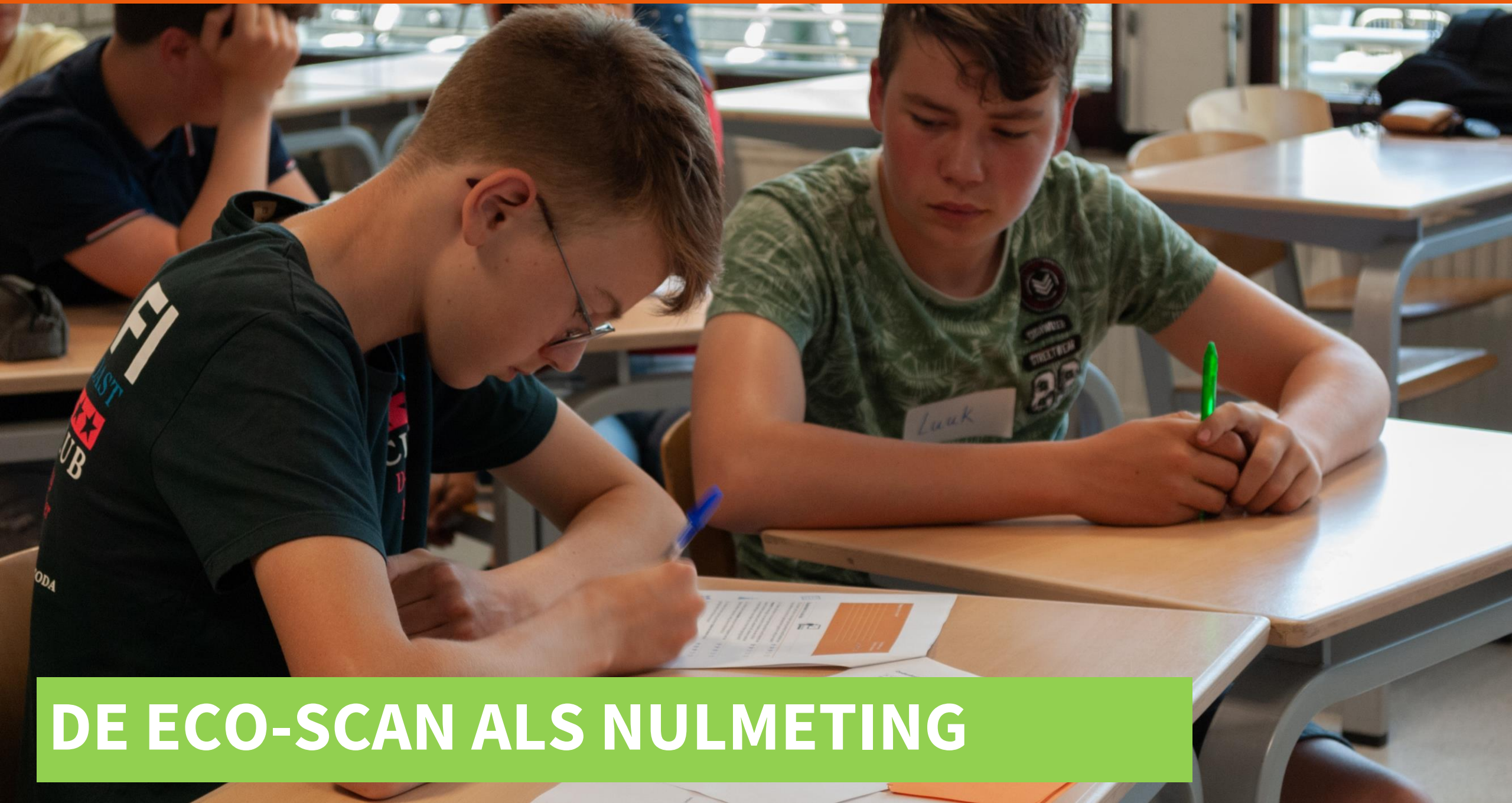
Eco-teams aan zet

- Leerlingen centraal
- Ondersteund door docenten en conciërge
- ... en iedereen die wil meedoen!
- Gelijkwaardige posities

Zevenstappenplan

- Houvast en structuur
- Invulling van het proces

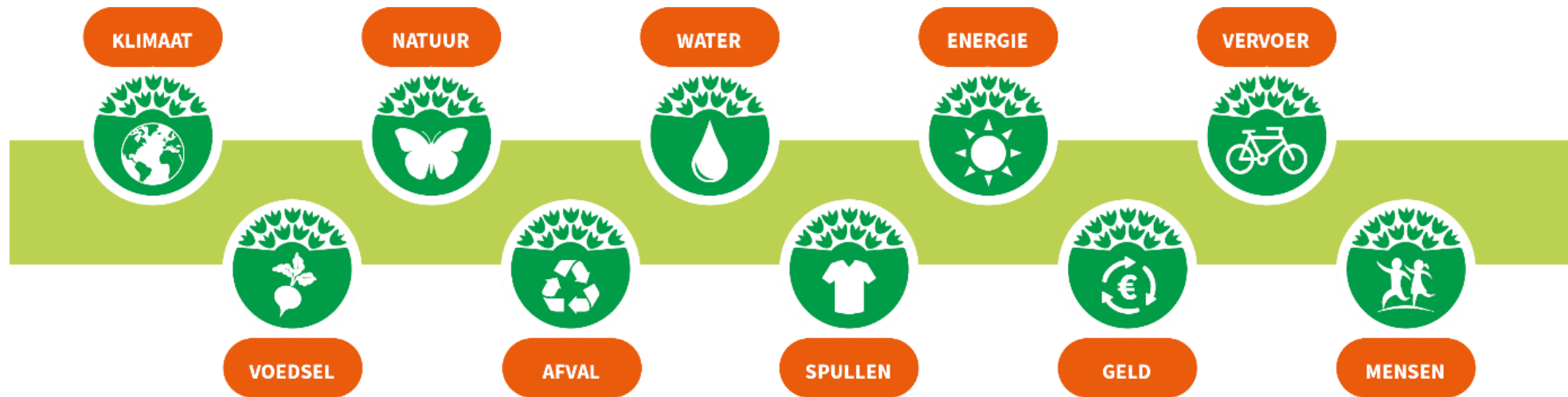

DE ECO-SCAN ALS NULMETING

HET ACTIEPLAN ZORGT VOOR FOCUS

Het Eco-team kiest per jaar 2-3 thema's...

...voor deze thema's worden acties bedacht, gepland en geëvalueerd.

7. DE ECO-CODE OVERTUIGT EN VERBINDT

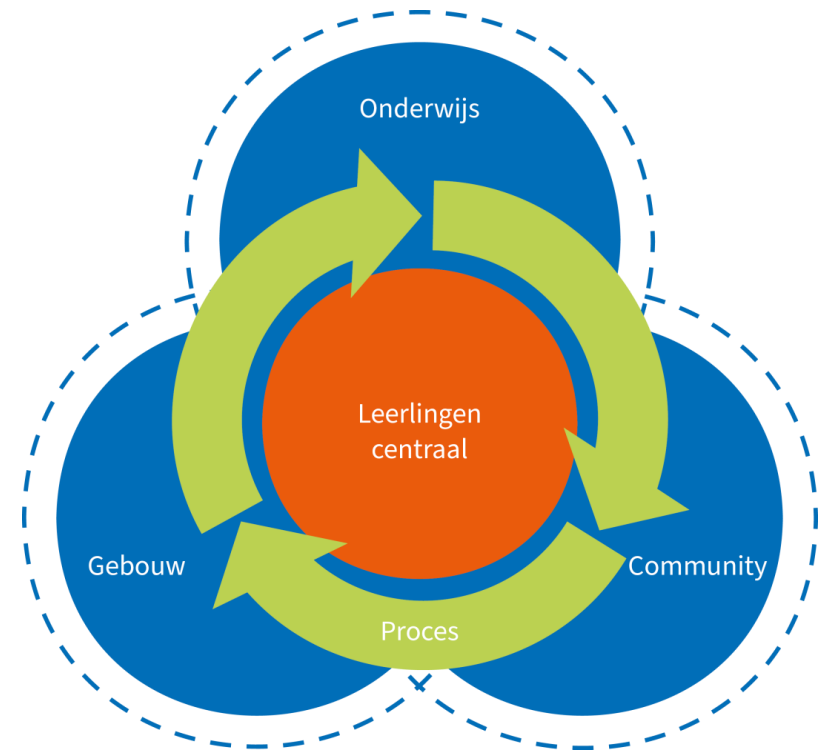
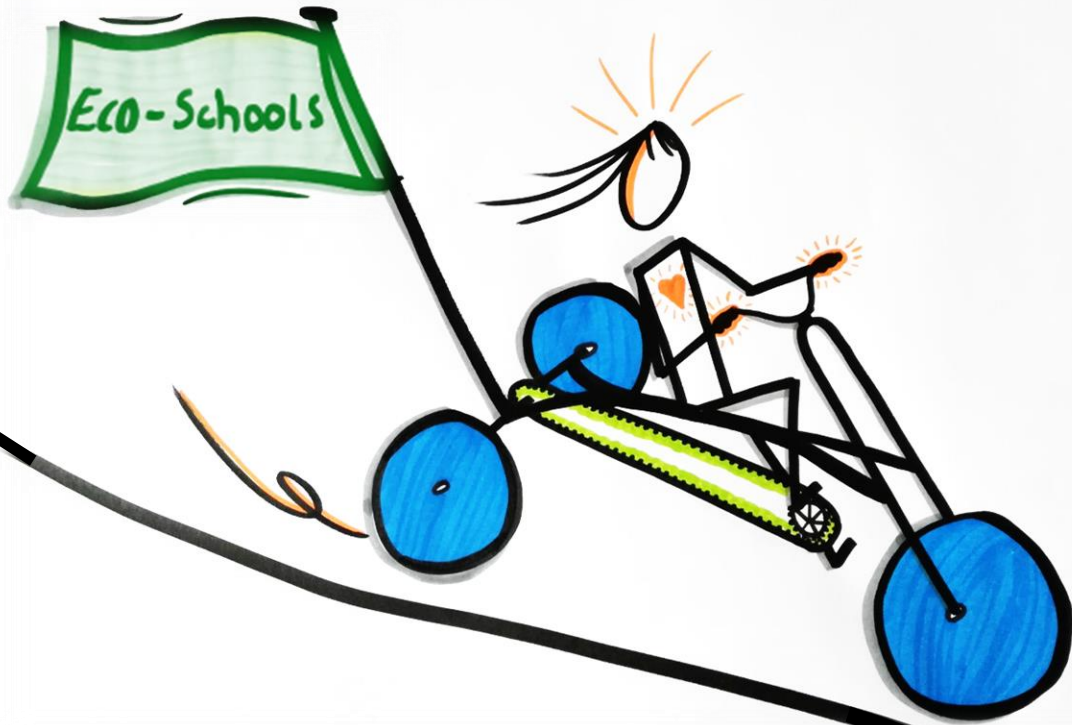

DE GROENE VLAG

Kroon op jullie werk

- Hét internationale keurmerk duurzame scholen
- Leerlingen en docenten in de spotlight
- Ouders, de buurt en lokale partijen genieten mee

“I’VE GOT THE POWER!”

THEMA AFVAL

- De Paradijsvogel in Den Haag Ypenburg
- Conciërge Wim Diesveld: in 1,5 jaar reduceerden we 5 restafvalcontainers van 1.1100 liter tot één container van 250 liter. Behalve een berg afval scheelt dat ook zo'n 120 euro per maand.

THEMA MENSEN

- Het Twickel college Hengelo
- Nam een enquête af onder docenten en leerlingen over sociale veiligheid en acceptatie
- Scores op subthema's 'iedereen telt, zorgen voor elkaar, diversiteit waarderen, onderwijs, community'
- Docenten hebben een veel positiever beeld dan de leerlingen
- Dit zet van alles in gang: wat is er dan nodig?

THEMA NATUUR

- Op de Meander vrijeschool in Nijmegen ergert een docent zich aan een rommelig buitenopslagghok; samen met ouders gaat hij een nieuw stuk tuin creëren;
- Kijk hier hoe leerlingen van vmbo De Bossekamp uit Ottoland de patio van de gemeente in één dag tot tuin hebben omgetoverd [link](#)

THEMA VOEDING

- Op het Zone college Twello en Helen Parkhurst Almere ligt eigen groente in de kantine
- Op het mbo Lentiz LIFE college Schiedam bedenken leerlingen lekkere vega snacks voor in de kantine, zoals een broodje vegan rendang

DUURZAAM DENKEN – SCHOOLBREED

- Tot in hoeverre wordt er les gegeven over duurzaamheid?
- Wat willen leerlingen leren?
- Leerkrachten gaan aan de slag (met het curriculum)
- Welke mogelijkheden biedt de directe schoolomgeving?
- Zijn activiteiten, lessen en schoolomgeving met elkaar verbonden?

ECO-SCHOOLS

De wereldwijde beweging van duurzame scholen

VRAGEN?

Kijk voor meer informatie op
www.eco-schools.nl

13 juni 2022

Duurzaamheid bij Zone

Ben ter Haar

Directeur Zone Enschede

bthaar@zone.college

zone college

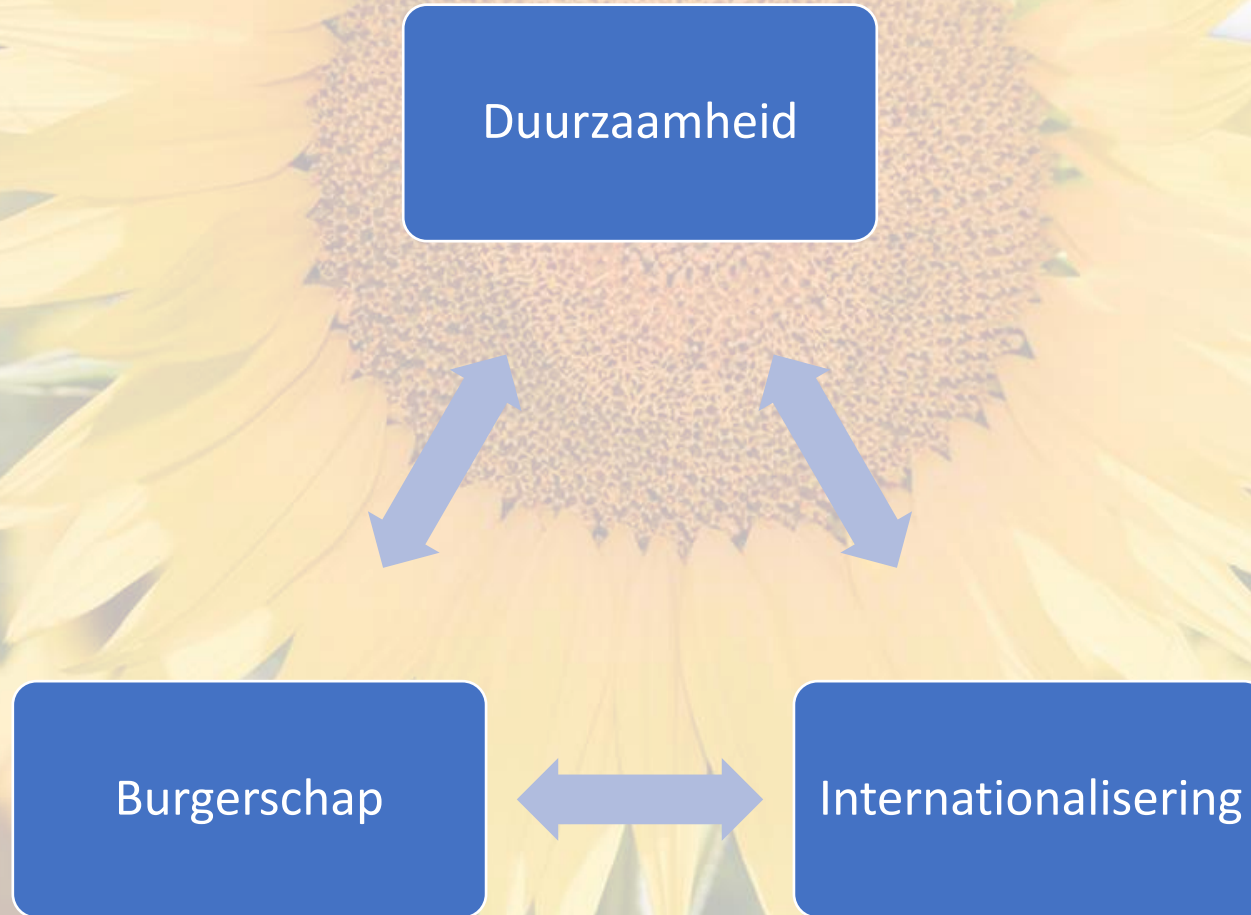

Wat geschiedenis:

- Zone.college is fusie tussen AOC Groene Welle en AOC Oost
- Groene Welle en AOC Oost (Twello) sinds 2017 Eco-school
- Op zoek naar structuur om duurzaamheid te verankeren
- Duurzaamheid en economie gaan samen.
- Bomen en het bos....
- Eco-schools voor VO biedt die structuur
- Platte en concrete doelen stellen : Alle vestigingen in 2023 groene vlag (bereikt in 2021)
- Van projectjes naar curriculum, naar houding, naar DNA
- Hoe nu verder.....

Uit onze visie op onderwijs:

zone college

De doelen

- Sustainable Development Goals (VN)

[De 17 SDG's - SDG Nederland](#)

Onze kaders voor duurzaamheid

zone college

- Donuteconomie (Kate Raworth):
- The Natural Step:
- Sustainable Development Goals
- Whole School Approach
- Keuzebomen

het systeem
de spelregels
de doelen
onze agenda
onze keuzes

Het systeem

- Econoom Kate Raworth: donuteconomie
- Economie vormgeven:
 - **Onder** de ecologische grens blijven
 - **Boven** het sociale fundament blijven

<https://www.youtube.com/watch?v=SITrzN8R6pU>

De spelregels (The Natural Step)

ZORG GOED VOOR ELKAAR

Geen dingen doen waardoor we mensen beperken in het vervullen van hun fundamentele behoeften

BREEK NATUUR NIET AF

De natuur niet sneller afbreken, dan de tijd die nodig is om te herstellen

OOGST MET MATE UIT DE AARDE

Niet meer en sneller stoffen uit de aardkorst in het milieu brengen dan de natuur kan verwerken

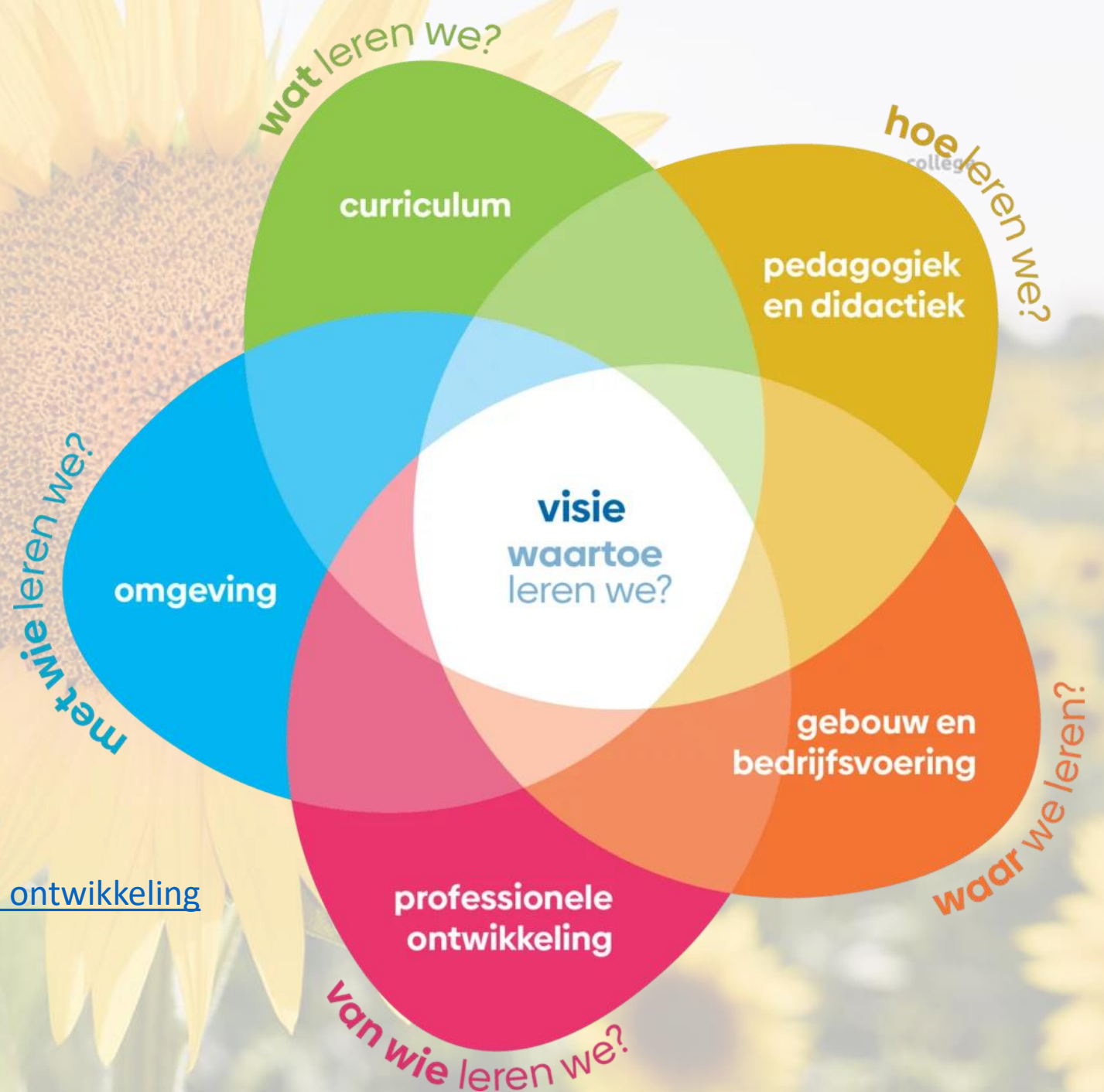
DENK GIFVRIJ

Niet meer en sneller natuurvreemde stoffen in het milieu brengen dan de natuur kan verwerken

Onze agenda

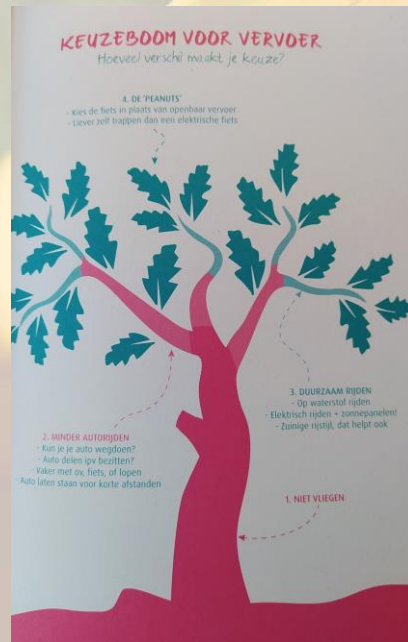
- Whole School Approach

[Whole School Approach — voor duurzame ontwikkeling
\(lerenvoormorgen.org\)](http://lerenvoormorgen.org)

Onze keuzes

- Waar gaat duurzaamheid over in de praktijk
- Met welke keuzes maak je de meeste impact

Van statement naar doelstellingen

Zone.college:

1. Erkent dat de **maatschappelijke uitdagingen** die we nu ervaren zoals klimaatverandering, aandacht voor biodiversiteit en voedselzekerheid **vragen om een duurzame manier van leren, leven en werken.**
2. Erkent dat de beroepen waar wij voor opleiden door deze ontwikkelingen in de **toekomst** gaan veranderen en dat het belangrijk is om daar in onze kennisontwikkeling en onderwijs op in te spelen.
3. Heeft de overtuiging dat wij als onderwijsinstelling de meeste impact kunnen maken in het onderwijs zelf. Wij streven naar **duurzaamheid in het DNA** van al onze leerlingen, studenten en medewerkers.

Van statement naar doelstellingen

zone college

4. Onderschrijft het **SDG Charter** en daarmee de [17 Sustainable Development Goals \(SDG's\)](#).

5. Formuleert **strategische doelen** en een routekaart langs de pijlers van de [Whole School Approach](#): Curriculum; Pedagogiek en didactiek; Professionalisering; Gebouwen en bedrijfsvoering; Omgeving

6. Ziet **duurzame ontwikkeling** als een **leerproces**. Wij realiseren ons dat elke leerling, student en medewerker hier vanuit een andere hoek naar kijkt en een andere uitgangspositie heeft. Wat wij als groene onderwijsinstelling als geen ander kunnen organiseren, is de dialoog tussen verschillende invalshoeken.

Investeringsen

Duurzaamheid vergt durf & investeringen

- **In faciliteiten**
- **In menskracht**
- **In leerlingen en studenten**

Menskracht:

- Duurzaamheidscoördinator (0,8 fte)
- Personeel faciliteren
- Positieve houding bestuur/directies/OP en OOP

Faciliteiten:

- duurzame gebouwen (verlichting, water, enz.)
- inkoop (bijv. koffie, servies, enz.)
- contracten (bijv. vuilverwerking, enz.)

Leerling & studenten:

- Ruimte en tijd geven om actief te zijn
- initiatieven steunen en faciliteren

....maar vooral in houding en gedrag van iedereen

Duurzaamheid bij Zone in de praktijk

Al onze 6 vmbo locaties doen mee aan Eco-Schools

En werken met *de Groene Werelden*:

- 1^e en 2^e jaar: elke week Groene Wereld Oriëntatie (GWO)
- 3^e en 4^e jaar: keuze Groen Profiel: creatieve wereld, groen technische wereld, gezonde wereld, levende wereld, actieve wereld

Afvalscheiding is bij ons heel normaal (al werkt het nog niet helemaal goed...)

En verbinding tussen les en schoolomgeving ook:
buiten lopen onze dieren en verzorgen wij onze (moes)tuinen.

Zone Doetinchem

Zuiverende kas

Binnenkort zuiveren wij al ons rioolwater! Het water gebruiken we voor het doorspoelen van toiletten en voor de planten. Het organisch materiaal voeren we af en wordt gecomposteerd.

Zone Doetinchem

zone college

MECA week (Make Earth Cool Again)

Een projectweek voor alle eerstejaars.

- Om leerlingen bewust te maken van duurzaamheid
- Rijke leeromgeving met opdrachten die passen bij de belevingswereld van de leerlingen
- Met bedrijven die workshops komen geven
- En leerlingen die hun ouders rondleiden met de duurzame route door school

[Impressie MECA week 2021 2022 - YouTube](#)

Zone Borculo

Recyclestraat

Bij de projecten in onze 'groen technische wereld' zijn veel materialen nodig. Leerlingen en collega's kunnen materialen die nog bruikbaar zijn, achterlaten bij de Recyclestraat. Leerlingen die materialen nodig hebben, kunnen deze gratis gebruiken. Zo kunnen zij met het (kleine) budget dat zij krijgen, toch hun projecten realiseren. En leren daarbij zorgvuldig met grondstoffen omgaan.

Zone Enschede

- Geeft in het 1^e en 2^e jaar aparte duurzaamheidslessen
- Duurzaamheid is een van de keuzevakken in klas 3 en 4
- Maakt graag gebruik van het park tegenover de school als buitenlokaal (Bijenteelt, voedselbos, enz.)

Zone Twello

zone college

- Heeft zonnepanelen gerealiseerd door middel van crowdfunding.
- Verbindt internationalisering & duurzaamheid (Oeganda & SDG's)
- Heeft een bijenschuur en werkt samen met lokale imkers

Zone Zwolle

- Werkt met aquaponics: een methode om voedsel te verbouwen, waarbij je 'vissen houden' en 'planten kweken' combineert.
- Heeft een groot waterreservoir onder de school waar regenwater wordt opgevangen en gebruikt als spoelwater bij de toiletten.

Zone Almelo

zone college

- Heeft een gezonde schoolkantine waarbij leerlingen als onderdeel van de les de gezonde broodjes bereiden
- Heeft twee medewerkers opgeleid om een voedselbos op eigen terrein te realiseren
- Heeft een 'Tiny Office' gerealiseerd: een duurzaam gebouwde unit die groen aangekleed is met behulp van studenten

Ter inspiratie

zone college

De ambitie van Interface

- <https://youtu.be/9qrQKA0xMko>

[Interface case study | The Natural Step Germany](#)